

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΧΗΜΕΙΑ

Β' Γενικού Λυκείου
Γενικής Παιδείας

Μ. Τετάρτη 4 Απριλίου 2018 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

- A1. γ
- A2. β
- A3. α
- A4. β
- A5. Α-γ, Β-ε, Γ-β, Δ-δ, Ε-α

ΘΕΜΑ Β

- B1. α.** Το παραπάνω απόσπασμα αφορά το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Υπεύθυνα αέρια για το φαινόμενο αυτό, εκτός από το διοξείδιο του άνθρακα (CO_2), είναι επίσης το μεθάνιο (CH_4), τα οξείδια του αζώτου (NO_x), το όζον (O_3) και οι χλωροφθοράνθρακες (CFC'S).
- β.** Για να περιοριστεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου πρέπει να ελαττωθεί η συγκέντρωση του CO_2 στην ατμόσφαιρα. Δύο προτεινόμενοι τρόποι για να επιτευχθεί αυτό είναι:
- ι. η χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας όπως π.χ. υδάτινης ενέργειας.
  - ii. η χρήση καυσίμων που να μην παράγουν μεγάλες ποσότητες CO_2 π.χ. χρήση H_2 ως καυσίμου.

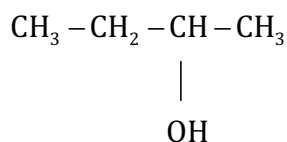
2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- B2. α.** Οι κορεσμένες μονοσθενείς αλκοόλες έχουν γενικό μοριακό τύπο $C_nH_{2n+2}O$ με $n \geq 1$. Οπότε το 4^ο μέλος της ομόλογης σειράς των κορεσμένων μονοσθενών αλκοολών έχει 4 άνθρακες στο μόριό του και μοριακό τύπο $C_4H_{10}O$. Οι ισομερείς αλκοόλες αυτού του τύπου είναι οι ακόλουθες:

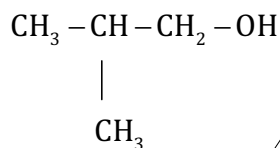
1-βουτανόλη (πρωτοταγής αλκοόλη):

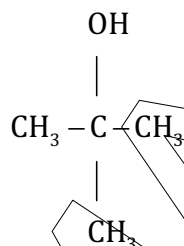
2-βουτανόλη (δευτεροταγής αλκοόλη):

μέθυλο-1-προπανόλη (πρωτοταγής αλκοόλη):

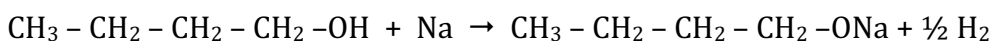

μέθυλο-2-προπανόλη (τριτοταγής αλκοόλη):

- β.** Όπως γνωρίζουμε, οι τριτοταγείς αλκοόλες δεν αποχρωματίζουν το όξινο διάλυμα $KMnO_4$, διότι στις συνηθισμένες συνθήκες οξείδωσης αυτές δεν οξειδώνονται. Άρα το ισομερές που δεν οξειδώνεται είναι η μέθυλο-2-προπανόλη.

- γ.** Οι αλκοόλες αντιδρούν με μεταλλικό νάτριο, ελευθερώνοντας αέριο H_2 . Έτσι, η 1-βουτανόλη αντιδρά με το Na σύμφωνα με την αντίδραση:

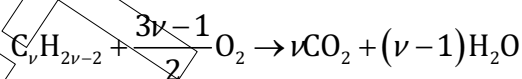

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- B3.** Το κείμενο ακολουθεί συμπληρωμένο με έντονα μαυρισμένες τις λέξεις ή τους χημικούς τύπους των ενώσεων που πρέπει να τοποθετηθούν στα κενά:
Αρχικά, λαμβάνω δείγμα από κάθε φιάλη και το διαβιβάζω στο διάλυμα Br_2 παρουσία CCl_4 . Από τα 4 δείγματα εκείνο που διαπιστώνω ότι **αποχρωματίζει** το διάλυμα Br_2 προέρχεται από τη φιάλη που περιέχει την ένωση $\text{CH}_2=\text{CH}_2$. Κατόπιν, λαμβάνω ξανά δείγμα από τις άλλες τρεις φιάλες και ρίχνω σε κάθε ένα ίση ποσότητα CaCO_3 . Από τα δείγματα αυτά εκείνο που αντιδρά με το CaCO_3 ελευθερώνοντας αέριο CO_2 αντιστοιχεί στην ένωση CH_3COOH . Τέλος, λαμβάνω δείγμα από τις δύο υπολειπόμενες φιάλες και ρίχνω σε κάθε ένα ρινίσματα Na . Αυτό που αντιδρά με το Na ελευθερώνοντας φουσάλιδες αερίου **υδρογόνου** αντιστοιχεί στην ένωση $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$.

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1. α.** Αρχικά γράφουμε τη χημική εξίσωση πλήρους καύσης ενός αλκινίου:

Μετατρέπουμε κατόπιν τις δοθείσες ποσότητες σε mol αφού βρούμε και τη σχετική μοριακή μάζα για το CO_2 .

$$M_r(\text{CO}_2) = 12 + 2 \cdot 16 = 12 + 32 = 44$$

$$n(\text{αλκινίου}) = \frac{V}{Vm} \Rightarrow n(\text{αλκινίου}) = \frac{2,24}{22,4} \Rightarrow n(\text{αλκινίου}) = 0,1 \text{ mol}$$

$$n(\text{CO}_2) = \frac{m}{M_r} \Rightarrow n(\text{CO}_2) = \frac{17,6}{44} \Rightarrow n(\text{CO}_2) = 0,4 \text{ mol}$$

Σε μια χημική εξίσωση οι συντελεστές των ουσιών υποδεικνύουν και την αναλογία mol με την οποία αντιδρούν τα αντιδρώντα και παράγονται τα προϊόντα. Έτσι:

Κατά την καύση **1 mol αλκινίου** παράγονται **n mol CO_2**

Κατά την καύση **0,1 mol αλκινίου** παράγονται **0,4 mol CO_2**

Από τα παραπάνω προκύπτει: $1 \cdot 0,4 = 0,1 \cdot n \Rightarrow n = 4$.

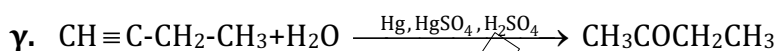
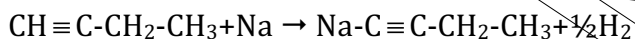

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Άρα το αλκίνιο έχει μοριακό τύπο C_4H_6 και τα εξής ισομερή:

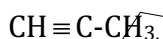
$CH \equiv C - CH_2 - CH_3$	1-βουτίνιο
$CH_3 - C \equiv C - CH_3$	2-βουτίνιο
$CH_2 = C = CH - CH_3$	1,2 βουταδιένιο
$CH_2 = CH - CH = CH_2$	1,3 βουταδιένιο

- β.** Με μεταλλικό νάτριο αντιδρούν τα αλκίνια που έχουν τον τριπλό δεσμό στην άκρη του μορίου τους. Έτσι, το 1-βουτίνιο αντιδρά με το μεταλλικό νάτριο, ελευθερώνοντας αέριο H_2 σύμφωνα με την παρακάτω αντίδραση:

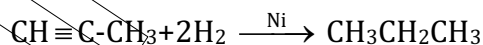
- Γ2. α.** Για την ένωση **X**: Τα αλκάνια έχουν γενικό μοριακό τύπο C_nH_{2n+2} με $n \geq 1$. Οπότε το 1^ο μέλος της ομόλογης σειράς των αλκανίων, αυτό δηλαδή με τη μικρότερη σχετική μοριακή μάζα έχει 1 άνθρακα στο μόριό του και μοριακό τύπο CH_4 (μεθάνιο).

Για την ένωση **Ψ**: Τα αλκαδιένια εμφανίζουν ισομέρεια ομόλογης σειράς με τα αλκίνια. Έτσι, το προπαδιένιο με μοριακό τύπο C_3H_4 έχει ισομερές ομόλογης σειράς το προπίνιο, με μοριακό τύπο επίσης C_3H_4 και συντακτικό τύπο

Για την ένωση **Z**: Τα αλκένια έχουν γενικό μοριακό τύπο C_nH_{2n} με $n \geq 2$. Οπότε το 2^ο μέλος της ομόλογης σειράς των αλκανίων έχει 3 άνθρακες στο μόριό του και είναι το προπένιο με συντακτικό τύπο $CH_2 = CH - CH_3$.

- β.** Γράφουμε την αντίδραση της **Ψ** με περίσσεια H_2 :

Σε μια χημική εξίσωση οι συντελεστές των ουσιών υποδεικνύουν και την αναλογία mol με την οποία αντιδρούν τα αντιδρώντα και παράγονται τα προϊόντα. Έτσι:

Από αντίδραση **1 mol προπινίου** με περίσσεια H_2 παράγονται **1 mol προπανίου**

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Από αντίδραση **0,8 mol προπινίου** με περίσσεια H_2 παράγονται **0,8 mol προπανίου**

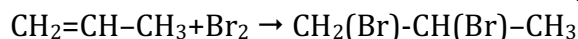
Αρκεί τώρα να μετατρέψουμε τα mol του προπανίου σε g. Βρίσκουμε πρώτα το M_r του προπανίου:

$$M_r(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_3) = 3 \cdot 12 + 8 \cdot 1 = 44$$

Από τον κατάλληλο τύπο έχουμε

$$n = \frac{m}{M_r} \Rightarrow m = n \cdot M_r \Rightarrow m = 0,8 \cdot 44 \Rightarrow m = 35,2 \text{ g προπανίου θα παραχθούν}$$

γ. Θα γράψουμε πρώτα την αντίδραση της Ζ με το Br_2 :

Το διάλυμα βρωμίου έχει καστανέρυθρο χρώμα. Εάν το Br_2 είναι σε έλλειμμα, δηλ. τα mol του αντιδράσουν πλήρως με το αλκένιο, το διάλυμα βρωμίου θα αποχρωματιστεί. Αν όμως περισσέψει ποσότητα Br_2 το διάλυμα θα παραμείνει καστανέρυθρο. Βρίσκω λοιπόν τα mol του αλκενίου και του Br_2 .

$$\text{Για το αλκένιο: } M_r(\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}_3) = 3 \cdot 12 + 6 \cdot 1 = 42$$

$$n = \frac{m}{M_r} \Rightarrow n = \frac{84}{42} \Rightarrow n = 2 \text{ mol αλκενίου έχουμε αρχικά.}$$

Για το Br_2 : Από τον τύπο που υπολογίζει τη συγκέντρωση υδατικού διαλύματος έχουμε:

$$C = \frac{n}{V} \Rightarrow n = C \cdot V \Rightarrow n = 0,8 \cdot 0,5 \Rightarrow n = 0,4 \text{ mol } Br_2 \text{ έχουμε αρχικά.}$$

Σε μια χημική εξίσωση οι συντελεστές των ουσιών υποδεικνύουν και την αναλογία mol με την οποία αντιδρούν τα αντιδρώντα και παράγονται τα προϊόντα. Έτσι:

Το **1 mol προπενίου** αποχρωματίζει πλήρως μέχρι και **1 mol Br_2** .

Τα **2 mol προπενίου** αποχρωματίζουν πλήρως μέχρι και **2 mol Br_2** .

Στο διάλυμα Br_2 τα mol Br_2 είναι λιγότερα από τη μέγιστη ποσότητα Br_2 που μπορεί να αποχρωματίσει η ποσότητα αλκενίου, άρα το Br_2 αντιδρά πλήρως και αποχρωματίζεται. Έτσι, το διάλυμα θα είναι άχρωμο στο τέλος της αντίδρασης.

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- Γ3. A: $\text{CH}\equiv\text{C}-\text{CH}_3$
B: $\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}_3$
Γ: $\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{OH}$
Δ: $\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CHO}$
E: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COOH}$
ΣΤ: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COOCH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$

ΘΕΜΑ Δ

- Δ1. Αρχικά βρίσκουμε τη σχετική μοριακή μάζα του μεθανικού οξέος.

$$M_r(\text{HCOOH}) = 1 + 12 + 2 \cdot 16 + 1 = 46.$$

Άρα η ένωση E έχει $M_r = 46$.

Εφόσον στο μόριό της έχει μόνο C, H και O θα τη συμβολίσουμε με τον εξής χημικό τύπο:

$\text{C}_x\text{H}_y\text{O}_\omega$. (1)

Επειδή οι κορεσμένες μονοσθενείς αλδεΐδες έχουν 1 άτομο O στο μόριο τους, στον χημικό τύπο (1) προκύπτει $\omega = 1$.

Αφού η ένωσή μας έχει αναλογία ατόμων $\frac{\text{C}}{\text{H}} = \frac{1}{3}$ τότε στον μοριακό τύπο (1)

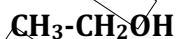
$$\text{ισχύει } \frac{x}{y} = \frac{1}{3} \Rightarrow y = 3 \cdot x$$

Άρα, ο μοριακός τύπος της ένωσης E είναι $\text{C}_x\text{H}_{3x}\text{O}$.

Έχουμε όμως βρει ότι η ένωση E έχει $M_r = 46$,

$$\text{άρα προκύπτει η εξίσωση: } x \cdot 12 + 3x \cdot 1 + 16 = 46 \Rightarrow 15 \cdot x = 30 \Rightarrow x = 2$$

Οπότε ο μοριακός τύπος της ένωσής μας είναι $\text{C}_2\text{H}_6\text{O}$. Αυτός ο μοριακός τύπος ανήκει στις κορεσμένες μονοσθενείς αλκοόλες ή στους κορεσμένους μονοαιθέρες, αλλά αφού η ένωσή μας αντιδρά με Na θα είναι αλκοόλη και συγκεκριμένα η **αιθανόλη**, με συντακτικό τύπο

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Δ2. α. Αφού πρόκειται για διαδοχικά μέλη της ομόλογης σειράς των αλκινίων θα διαφέρουν κατά ένα άτομο C. Κατά τη προσθήκη H_2 σε αλκίνιο με αναλογία mol 1:1 προκύπτει αλκένιο και κατόπιν, κατά την προσθήκη H_2O στο αλκένιο προκύπτει κορεσμένη μονοσθενής αλκοόλη. Άρα η Γ είναι αλκοόλη και για να οξειδώνεται σε 2 στάδια είναι μια πρωτοταγής αλκοόλη. Όμως το μόνο αλκένιο που με προσθήκη H_2O σε αυτό παράγει ως μοναδικό προϊόν πρωτοταγή αλκοόλη είναι το αιθένιο, $CH_2 = CH_2$. Άρα το αλκίνιο Α είναι το αιθίνιο, $CH \equiv CH$.

Οπότε το αλκίνιο Β είναι το προπίνιο, $CH \equiv C-CH_3$, αφού τα αλκίνια διαφέρουν κατά ένα άτομο C.

Η αλκοόλη Γ είναι η αιθανόλη CH_3-CH_2OH και τέλος το καρβοξυλικό οξύ Δ είναι το αιθανικό οξύ CH_3-COOH .

β. Έχω μίγμα των 2 αλκινίων Α και Β και καλώ x τα mol του Α και y τα mol του Β μέσα στο μίγμα. Αφού η μάζα του μίγματος είναι 10,6 g έχω:

$$m(A) + m(B) = 10,6 \quad (1)$$

Βρίσκω τις σχετικές μοριακές μάζες των δύο αλκινίων και αντικαθιστώ στη σχέση (1) το γινόμενο των mol επί το M_r της κάθε ουσίας στη θέση της κάθε μάζας.

$$M_r(A) = M_r(CH \equiv CH) = 2 \cdot 12 + 2 \cdot 1 = 26$$

$$M_r(B) = M_r(CH \equiv C-CH_3) = 3 \cdot 12 + 4 \cdot 1 = 40$$

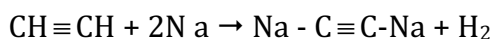
Από τον τύπο $n = \frac{m}{M_r} \Rightarrow m = n \cdot M_r$ προκύπτει $m(A) = x \cdot 26$ και

$$m(B) = y \cdot 40, \text{ οπότε}$$

η σχέση (1) γίνεται:

$$m(A) + m(B) = 10,6 \Rightarrow x \cdot 26 + y \cdot 40 = 10,6 \quad (2)$$

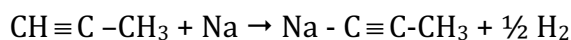
Έπειτα γράφω για κάθε αλκίνιο την αντίδρασή του με περίσσεια Na:

Από τους στοιχειομετρικούς συντελεστές της αντίδρασης προκύπτει:

Από την αντίδραση **1 mol αιθινίου** με περίσσεια Na παράγεται **1 mol H_2**

Από την αντίδραση **x mol αιθινίου** με περίσσεια Na παράγονται **x mol H_2**

Από τους στοιχειομετρικούς συντελεστές της αντίδρασης προκύπτει:

Από την αντίδραση **1 mol προπινίου** με περίσσεια Na παράγεται **0,5 mol H_2**

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Από την αντίδραση y mol προπινίου με περίσσεια Na παράγονται $0,5y$ mol H_2 Συνολικά και από τις δύο αντιδράσεις παρήχθησαν $x + 0,5y$ mol H_2 .

Από την εκφώνηση όμως έχουμε ότι ο όγκος του αερίου που παρήχθη σε STP συνθήκες είναι 4,48 L. Επομένως από τον κατάλληλο τύπο:

$$n = \frac{V}{Vm} \Rightarrow n = \frac{4,48}{22,4} \Rightarrow n = 0,2 \text{ mol αερίου } H_2.$$

$$\text{Άρα: } x + 0,5y = 0,2 \quad (3)$$

Μας μένει να λύσουμε το σύστημα των σχέσεων (2) και (3):

$$\begin{cases} 26x + 40y = 10,6 \\ x + 0,5y = 0,2 \end{cases} \xrightarrow{(-26)} \begin{cases} 26x + 40y = 10,6 \\ -26x - 13y = -5,2 \end{cases} \xrightarrow{(+)} \begin{cases} 26x + 40y = 10,6 \\ -26x - 13y = -5,2 \end{cases} \Leftrightarrow 27y = 5,4 \Leftrightarrow y = 0,2$$

$$\text{και ακόμη } x + 0,5 \cdot 0,2 = 0,2 \Leftrightarrow x = 0,1.$$

Άρα το μίγμα αποτελείται από 0,1 mol αλκινίου A και 0,2 mol αλκινίου B.

Οι μάζες των συστατικών στο μίγμα είναι:

$$m(A) = n(A) \cdot M_r(A) = 0,1 \cdot 26 = 2,6 \text{ g αλκινίου A στο μίγμα και}$$

$$m(B) = m(\text{μίγματος}) - m(A) = 10,6 - 2,6 = 8 \text{ g αλκινίου B στο μίγμα.}$$